

АКТУАЛЬНИЙ СТАН СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ: ЩО ДАЮТЬ РЕФОРМИ?

Ковязіна Кароліна Олександрівна,
кандидат соціологічних наук

У статті проаналізовано сучасний стан системи надання соціальних послуг в Україні. Незважаючи на те, що ця система перебуває в постійному процесі реформування, надання соціальних послуг завжди відстає від потреб осіб, яким ці послуги потрібні. Існує низка проблем, які гальмують розвиток системи надання соціальних послуг: нерозвинутий ринок надання соціальних послуг, значна перевага державних надавачів над недержавними, відсутність реєстрів надавачів та отримувачів соціальних послуг, відсутність забезпечення права особи на вільний вибір надавача соціальної послуги тощо. Рішення окремих із цих проблем можна знайти в проекті Закону України «Про соціальні послуги» (реєстр. № 4607). Проте в деяких випадках ці рішення залишаються недостатньо законодавчо врегульованими.

Ураховуючи те, що реформа надання соціальних послуг відбувається на фоні реформ децентралізації та місцевого самоврядування, в цілому можна відзначити недостатню якість організації системи надання соціальних послуг на рівні громад. Зумовлено це низькою пріоритетністю системи соціальних послуг порівняно з іншими, як-от: освітні, медичні, дорожньо-транспортні послуги. В деякому розумінні це також є наслідком того, що місцева влада не знає, яким чином планувати та організовувати надання соціальних послуг. Щодо фінансування, то можна також вказати на низький рівень використання сучасних підходів із залучення коштів (наприклад, інструментів фандрейзингу, механізмів партнерства між громадами та державно-приватного партнерства, а також залучення позабюджетних коштів), які можуть бути альтернативою використанню виключно державних коштів.

Наслідком недоліків функціонування системи надання соціальних послуг як на національному, так і на локальному рівнях є низька якість цих послуг, що проявляється в нечисленній кількості надавачів послуг та безпосередніх фахівців, які надають ці послуги, а також у низькій доступності та адресності соціальних послуг.

Наприкінці статті пропонуються три сценарії розвитку сфери соціальних послуг, зроблено висновки щодо можливих шляхів покращення цієї системи органами місцевої влади.

Ключові слова: система надання соціальних послуг, реформування системи надання соціальних послуг, органи місцевої влади, фандрейзинг.

Koviazina Karolina

**THE CURRENT STATE OF THE SOCIAL SERVICES SYSTEM:
WHAT DO REFORMS CHANGE?**

The article analyzes the current state of the social services system in Ukraine. This system is in a constant process of reformation. However, the social services system always falls behind the needs of individuals who need these services. There are a number of problems that hampers the development of the social services system: the underdeveloped market for social services, the

state providers overbalances significantly non-state ones, the lack of registers of social service providers and recipients, the absence of human right to free choice of a social service provider, etc. Some solutions of these problems can be found in the Draft Law of Ukraine "On Social Services" No. 4607. However, in some cases, these solutions have inadequate law regulation.

Additionally the reform of the social services system takes place against the background of decentralization reform and local self-government reform. In general, the poor quality of the social services system organization at the community level can be noted. The reason of this is the low priority of the social services system to other fields such as educational, health services or road construction. Local authorities are more interested in developing these fields than the social services system. In some case, this is also a result of the lack of local authorities' knowledge in planning and organization the social services system. From the point of view of funding, it is also necessary to emphasize the low level of use of modern approaches to raising funds (for example, using fundraising tools, mechanisms of partnership between communities, and public-private partnerships) instead of using only state funds.

The poor quality of social services is the consequence of shortcomings of the social services system functioning at both the national and local levels. A small number of service providers and the immediate specialists, who provide these services, the low accessibility and targeting of social services, demonstrate it well.

At the end of the article three scenarios for the social services system development are proposed, and conclusions are made on possible ways to improve the social services system by local authorities.

Keywords: the social services system, reformation of the social services system, local authorities, fundraising.

Постановка проблеми. Головним завданням держави є забезпечення права кожного громадянина на достатній життєвий рівень, що передбачає забезпечення фізичних, соціальних та культурних потреб особистості. Одним із інструментів досягнення цієї цілі є система надання соціальних послуг громадянам, які опинилися в складних життєвих умовах і не можуть самостійно їх подолати. В Україні як соціальній державі основними засадами системи надання соціальних послуг є допомога вразливим категоріям населення щодо подолання складних життєвих обставин, упередження їх виникнення, а також створення умов для самостійного розв'язання життєвих проблем. У результаті такі дії вирівнюють життєві шанси вразливих категорій громадян, тим самим посилюючи захист їхніх конституційних прав та свобод, забезпечують повагу до кожної людини, її гідності.

Система надання соціальних послуг в Україні є відносно новою порівняно із системами пенсійного забезпечення та працевлаштування. Тому вона певним чином перебуває на перехідному етапі свого становлення. Відтак спостерігаються постійні спроби реформування системи надання соціальних послуг таким чином, щоб вона відповідала актуальним потребам грома-

дян та загальному вектору реформ в Україні. Проте, незважаючи на законодавчі зміни та прийняття стратегій і концепцій щодо поліпшення системи надання соціальних послуг, які тривалий час уже впроваджуються (початок покладено 2001 р. у Стратегії подолання бідності), напями, мета й принципи цього реформування залишаються незмінним¹. Тому можна стверджувати про те, що всі заходи в галузі реформування системи соціальних послуг є не до кінця ефективними, а загальний стан системи залишається незадовільним.

Проблеми у сфері надання соціальних послуг привертають увагу багатьох українських дослідників, які своїми працями сприяють розвитку та реформуванню цієї сфери. Зокрема, це І. Гнибіденко, Ю. Горемикіна, Р. Греба, А. Гриненко, К. Дубич, Д. Ковалевич, Д. Міщенко,

¹ Спільним є: 1) забезпечення доступності до соціальних послуг; 2) підвищення якості та ефективності їх надання; 3) поглиблення адресності, перехід від фінансування установ до фінансування послуг; 4) визначення потреб адміністративно-територіальної одиниці в соціальних послугах, їхніх видах та обсягах; 5) запровадження стандартизації соціальних послуг; 6) здійснення передачі органам місцевого самоврядування повноважень щодо планування; 7) фінансування та організація надання соціальних послуг тощо.

Л. Міщенко, О. Макарова, О. Новікова, В. Ойкен, І. Пріхно, В. Рябоконт, Ю. Скулиш та інші науковці.

Метою статті є виокремлення та аналіз актуальних проблем сфери надання соціальних послуг в цілому та окремо на місцях із пропозиціями їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальна реформа системи надання соціальних послуг значно ускладнена іншими реформами (децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування).

Як зазначалося вище, система та механізм надання соціальних послуг не є досконалыми, а тому це призводить до ускладнення надання соціальних послуг як загалом у країні, так і на місцях.

Нижче виокремимо спільні проблеми, властиві для всіх адміністративно-територіальних одиниць.

1. *Не забезпечується встановлене право особи або сім'ї, яка опинилась у складних життєвих обставинах, на вільний вибір надавача соціальних послуг* [1, ст. 10], адже за рахунок бюджетних коштів тільки один надавач соціальних послуг може бути виконавцем соціального замовлення [2, п. 22]. Тому громадяни, які отримують соціальні послуги на безоплатній основі, позбавлені вибору надавача послуг. Крім того, вони можуть їх отримати тільки у бюджетних установах, оскільки недержавні постачальники соціальних послуг не зацікавлені в наданні такого виду послуг за бюджетні кошти.

У проекті Закону про соціальні послуги від 06 травня 2016 р. (реєстр. № 4607) [3] зроблена спроба вирішити означену проблему, проте в законопроекті єдина згадка, яка відображає право на вільний вибір надавача соціальних послуг, стосується надання споживачеві інформації про надавачів соціальних послуг після проведення оцінки потреб. Відповідно процедура вибору надавача соціальних послуг залишається неврегульованою як у чинному Законі України, так і в законопроекті.

2. Наразі існує потреба в створенні реєстру надавачів соціальних послуг відповідно до визначених критеріїв діяльності суб'єктів, що їх надають, а також реєстру отримувачів соціальних послуг. Існування

таких реєстрів має багато переваг. Так, для місцевої влади наявність реєстру надавачів послуг унаочнить, які соціальні послуги є найбільш доступні в певній місцевості, а які меншою мірою або повністю не охоплені надавачами. І, відповідно, це дасть змогу для розвитку мережі надавачів соціальних послуг шляхом залучення до співпраці надавачів із сусідніх територій або створення умов для появи нових у певній громаді.

У той же час наявність реєстру отримувачів соціальних послуг є надійним підґрунтям для планування витрат із бюджету на покриття надання соціальних послуг мешканцям. Крім того, реєстр надавачів соціальних послуг має існувати в електронному режимі, бути відкритим і доступним. Це дозволить забезпечити особам або сім'ям, які потребують соціальних послуг, право вільного вибору надавача послуги.

Існування таких реєстрів значно спростило би моніторинг результатів роботи надавачів послуг та якості отриманих послуг.

3. В Україні існує *незначна кількість недержавних організацій, які є надавачами соціальних послуг*. У співвідношенні недержавних та державних надавачів цих видів послуг переважають державні суб'єкти. За такої ситуації бюджетні кошти, що виділяються на реалізацію соціальних послуг, отримують державні суб'єкти, які значну частину з них витрачають не на надання послуг, а на утримання установ та оплату праці. Це є серйозною проблемою, яка прямо впливає на низьку якість послуг, що надаються.

Проте світова практика свідчить, що саме недержавні організації сприяють підвищенню якості соціальних послуг та їх розвитку, скільки вони зацікавлені в отриманні коштів за надані послуги, а в разі відмови від їхніх послуг несуть збитки. Крім того, недержавні організації частіше використовують нові методи й способи надання соціальних послуг і забезпечують задоволення потреб отримувачів таких видів послуг на значно вищому рівні. Відповідно актуалізація роботи недержавних надавачів соціальних послуг допоможе розширити доступність соціальних послуг.

4. *Не створений ефективний ринок надання соціальних послуг населенню*. Відсутність такого ринку є ще однією причиною невисокої якості соціальних послуг, що надаються. У надавачів послуг не виникає потреби створювати пропозиції з найкращими умовами надання соціаль-

них послуг для споживачів, оскільки немає ринкової конкуренції серед надавачів соціальних послуг усіх форм власності.

Чисельна перевага державних надавачів соціальних послуг також значно стримує розвиток відповідного ринку надання послуг. Хоча саме в цьому напрямі повинна розвиватися сфера надання послуг, оскільки для надавачів послуг саме ринкові відносини та умови гри слугуватимуть стимулом для підвищення якості соціальних послуг, що надаються. Для отримувача послуг це означає можливість вибору установи, де, з його точки зору, він зможе отримати всі необхідні послуги, а в разі незадоволення їхньою якістю – змінити надавача послуги.

5. Окремо стоїть питання про *мінімальний базовий набір соціальних послуг*. Так, у законопроекті № 4607 пропонується введення поняття «мінімальний базовий комплекс соціальних послуг», під яким розуміють «заходи з виявлення потреб, проведення оцінки потреб у соціальних послугах та організації їх надання» [3].

У такому тлумаченні мінімального базового комплексу соціальних послуг не визначено, які заходи можна вважати більшими за мінімальні, адже виявлення потреби, проведення оцінки потреб та надання соціальної послуги відображають основні стадії порядку надання соціальних послуг, зазначених у законопроекті.

Деякі дослідники вважають, що слід ввести в Закон України «Про соціальні послуги» поняття «базовий перелік соціальних послуг», які повинні гарантуватися державою. До такого набору соціальних послуг мають входити соціальний супровід, консультування, представництво інтересів громадян та догляд вдома [4].

Однак, на нашу думку, необхідно поставити під сумнів питання про необхідність введення до Закону «Про соціальні послуги» поняття «мінімальний базовий комплекс соціальних послуг» чи «мінімальний базовий перелік соціальних послуг», оскільки саме поняття мінімального суперечить конституційним гарантіям здійснення права на соціальне забезпечення. Кожен громадянин, який опинився в складних життєвих обставинах, має право на отримання гарантованого державою соціального забезпечення. Відтак у кожному конкретному випадку це буде різний набір соціальних послуг. Відповідно введення мінімального базового комплексу соціальних послуг обмежує права особи або сім'ї на ті соціальні послуги, що не входять до цієї

категорії, але яких вони потребують (те саме стосується поняття базового, оскільки в кожному випадку «база» може відрізнятись).

Зазначимо також, що введення цього поняття як юридичного терміна породжує протиріччя із поняттям «індивідуальні потреби отримувача соціальних послуг». Адже це відкриває можливість для підміни обов'язку надання необхідного обсягу і переліку соціальних послуг правом надавати соціальні послуги у мінімальних обсягах за відповідним переліком. Тому більш відповідним є використання поняття «необхідний» у наведених словосполученнях, тобто йдеться про те, що на основі проведеної оцінки потреб у кожному конкретному випадку визначатиметься *необхідний обсяг соціальних послуг*, що й гарантується Основним Законом.

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН СОЦІАЛЬНИМИ ПОСЛУГАМИ

В основу децентралізації влади покладено принцип субсидіарності. Тому органи місцевого самоврядування повинні брати активну участь у наданні соціальних послуг відповідно до потреб громадян. Зокрема, виявляти основні соціальні послуги, яких потребують у громаді, та забезпечувати умови для їх надання. Такий підхід забезпечує адресність надання соціальних послуг, визначення необхідного переліку послуг, що, як наслідок, спрощує планування їх фінансування, контроль за виконанням та підвищує якість отриманих послуг. Так, наприклад, на рівні об'єднаної територіальної громади (ОТГ) легше й ефективніше можна досягти зменшення кількості дітей, які перебувають в закладах інтернатного типу, завдяки швидкому реагуванню на проблеми в сім'ях та наданню їм допомоги. У громаді формуються тісніші зв'язки між людьми, існує довіра до представників органів соціальної допомоги, які є членами громади, на протиположність соціальним працівникам, які є сторонніми людьми.

Процес ефективного надання соціальних послуг багато в чому залежить від розуміння місцевою владою їх важливості для членів громади. Проте на практиці надання соціальних послуг не є пріоритетним напрямом для місцевої влади і значною мірою програє освітнім та медичним послугам. Це є суттєвою перешкодою в розвитку сфери соціальних послуг. Одним із наслідків цього є відсутність: 1) налагодженого

механізму визначення потреб мешканців у соціальних послугах в адміністративно-територіальних одиницях; 2) ефективних механізмів раннього виявлення складних життєвих обставин та раннього втручання у їх перебіг; 3) профілактики виникнення складних життєвих обставин. Це багато в чому пов'язано з проблемою нестачі працівників в сфері соціального захисту, як в управлінських органах, так і в центрах надання соціальних послуг, які мають проводити аналіз потреб громади в послугах.

Проблема забезпечення фахівцями з надання соціальних послуг особливо відчутна на місцях. Так, у 2012 р. в Україні працювали 12 тис. фахівців із соціальної роботи, але вже через два роки з метою економії коштів більшість соціальних працівників скоротили [5].

У січні 2018 р. тільки в 216 ОТГ (із загальної кількості 665 ОТГ) введено в штатний розпис фахівців із соціальної роботи. У середньому в таких ОТГ працює два фахівця із соціальної роботи. За півроку кількість фахівців із соціальної роботи збільшилася з 428 осіб до 741 особи. Проте ситуація в деяких ОТГ дуже складна. Так, у п'яти областях кількість фахівців, які надають соціальні послуги, менша від кількості ОТГ: у Волинській області в 41 ОТГ у штаті виконкомів ОТГ та в штаті комунальних закладів, що надають соціальні послуги, працює 36 фахівців із соціальної роботи; в Івано-Франківській області в 25 ОТГ працює 23 спеціаліста із соціальної роботи; у Львівській області на 35 ОТГ припадає 30 фахівців; в Черкаській області в 26 ОТГ працює 19 спеціалістів із надання соціальних послуг, у той час як у 6 ОТГ Закарпатської області жодного такого фахівця немає.

Водночас найкращі показники демонструють Донецька (у 10 ОТГ працює 104 фахівця із соціальної роботи та надання соціальних послуг), Луганська (на 9 ОТГ припадає 100 фахівців), Миколаївська (у 28 ОТГ працює 101 фахівець) та Харківська (у 16 ОТГ послуги надають 85 фахівців) області [6].

Роль соціального працівника є важливою не тільки з точки зору надання соціальних послуг, а й щодо їх максимальної наближеності до осіб, які потребують соціальних послуг. Саме соціальний працівник, котрий постійно працює з громадою, найкраще обізнаний, які саме соціальні послуги необхідні мешканцям, на що має звернути увагу місцева влада при плануванні бюджету, розробленні стратегії розвитку громади.

Низька пріоритетність системи надання соціальних послуг призводить до виділення фінансових ресурсів за залишковим принципом, яких вистачає лише на функціонування системи без її розвитку. Тому місцева влада не в змозі забезпечити ефективне фінансування системи надання соціальних послуг у громаді, більше того, не розуміє, яким саме чином потрібно оновлювати цю систему, а також не вміє чітко планувати необхідні видатки на соціальні послуги. Останнє є наслідком відсутності чіткого та зрозумілого механізму з визначення потреби в послугах та кількості осіб, які їх потребують.

Фінансування сфери соціальних послуг залишається в незадовільному стані. Основним джерелом фінансування надання соціальних послуг є місцевий бюджет. Так, 85,5 % наданої територіальними центрами соціального обслуговування грошової та натуральної допомоги були профінансовані за рахунок місцевих бюджетів і тільки 15,4 % – із позабюджетних коштів [7]. Місцева влада майже не використовує різні механізми фінансування вирішення соціальних проблем громади, окрім бюджетних коштів різних рівнів. Поза увагою посадовців залишається використання різного роду інструментів фандрейзингу (від *англ.* Fundraising – збір коштів) для залучення позабюджетних коштів, наприклад тих, якими володіють негромадські організації. Застосовуючи такі інструменти, місцева влада може значно розширити можливості для реалізації необхідних проектів у соціальній сфері. В ідеалі фандрейзинг повинен використовуватися системно.

Важливо підкреслити, що в деяких областях проводились одноденні семінари-тренінги з фандрейзингу для представників різних громад. Однак цього замало для належного поширення успішного досвіду залучення додаткових позабюджетних коштів. Проте місцева влада не обов'язково повинна це робити самостійно, кращим рішенням є залучення зовнішніх фахівців з консалтингових фірм.

Ще одним чинником, який гальмує розвиток системи надання соціальних послуг у громадах, є низький рівень співпраці між місцевою владою сусідніх громад, недостатнє усвідомлення перспективи від спільного розв'язання проблеми, що постає перед двома або й більше громадами, та ефективності такого способу співробітництва.

Прийнятий у 2014 р. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» забезпечив

правові рамки для взаємодії громад з метою організаційного та інституційного забезпечення територіального розвитку. Співпраця може мати п'ять форм [8, ст. 4]:

- 1) делегування виконання окремих завдань;
- 2) реалізація спільних проектів;
- 3) спільне фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності;
- 4) утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій;
- 5) утворення спільного органу управління.

Тобто існує доволі широкий вибір формату співробітництва. Однак співпраця як механізм вирішення спільних проблем широко не використовується. Для більшості областей характерно укладання 1-2 договорів про співпрацю між громадами. У незначній кількості областей ця кількість не перевищує 10 договорів (наприклад, в Івано-Франківській області укладено 10 договорів, Харківській – 9, Волинській – 8, Чернігівській – 7). Безумовним лідером є Полтавська область, де на кінець 2017 р. зареєстровано 46 договорів про співпрацю територіальних громад [9].

Напрями, за якими передусім реалізуються договори про співробітництво громад, такі:

- 1) створення комплексної системи поводження з твердими побутовими відходами, їх збирання, придбання спецтехніки;
- 2) ремонт доріг місцевого значення;
- 3) місцева пожежна охорона;
- 4) спільне фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності;
- 5) реконструкція амбулаторій загальної практики сімейної медицини;
- 6) створення на базі існуючих комунальних підприємств кущових підприємств для надання якісних житлово-комунальних послуг мешканцям суміжних сільських рад;
- 7) делегування виконання завдань (у сфері ведення реєстру територіальних громад);
- 8) будівництво газопроводу;
- 9) берегоукріплення, водозахисні споруди, захист від повеней;
- 10) розвиток мережі Інтернет.

У наведеному переліку, однак, відсутні укладені договори про співпрацю щодо системи надання соціальних послуг, що в котрий раз підтверджує неперіоритетність цього напрямку в діяльності місцевої влади.

Кооперація, співробітництво громад мають також проявлятися у сфері фандрейзингу, участі в програмах міжнародних організацій, оскільки це є ефективним способом для залучення додаткових фінансів на розв'язання спільних для громад проблем у межах спільних проектів.

Державно-приватне партнерство (ДПП) – один із потужних механізмів фінансування й реалізації надання соціальних послуг – майже не використовується органами місцевої влади. За даними Мінекономрозвитку станом на 1 січня 2018 р., на засадах державно-приватного партнерства на підконтрольній Україні території було укладено 191 договір, з яких реалізуються 182 [10]. Ця кількість цілком незначна з огляду на те, що в країні налічується 460 міст і вже сформовано 705 об'єднаних територіальних громад. Водночас ДПП має потужний потенціал та ресурсну базу для розвитку системи надання соціальних послуг на основі рівноправного та взаємовигідного співробітництва бізнесу та місцевих органів влади.

СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

1. За умови, якщо зазначені проблеми залишаться без змін та уваги Уряду, це призведе до стагнації всієї системи соціальних послуг. У територіальних громадах система надання соціальних послуг носить другорядний характер, а відтак її фінансування відбуватиметься за залишковим принципом. Фінансів для розбудови системи не вистачатиме, оскільки у місцевої влади навички залучення додаткових коштів із недержавних джерел відсутні. Загалом система надання соціальних послуг залишиться у формі виплат матеріальної допомоги, а не у формі соціального обслуговування. Останнє можна отримати в основному у надавача послуг державної або муніципальної форм власності, оскільки роздержавлення системи соціальних послуг не відбувається. Ринок соціальних послуг, який міг би стимулювати появу недержавних надавачів, відсутній.

2. У випадку, якщо реформа системи надання соціальних послуг відбуватиметься в ниніш-

ньому темпі, то можна зазначити, що зміни відбуватимуться з урахування проблем, які виникли в рамках реформи децентралізації влади і в цілому матимуть позитивний характер. Очікується створення реєстрів надавачів та отримувачів соціальних послуг для підвищення адресності останніх та розширення кількості надавачів недержавної форми власності, що призведе до збільшення доступності послуг. Крім того, такі зміни сприятимуть покращенню організації системи надання соціальних послуг та плануванню видатків у цій сфері органами місцевої влади. Відбудуватиметься поступове формування умов (у т. ч. правових) для переходу на ринкові відносини між надавачами та отримувачами соціальних послуг. Головним мінусом такого сценарію є його повільність, що не дає можливості зараз забезпечувати громадян якісними та доступними соціальними послугами незалежно від місця проживання.

3. Якщо припустити, що реформування системи надання соціальних послуг отримає найбільший пріоритет влади і процес значно інтенсифікується, то можна очікувати, що буде створений конкурентоспроможний ринок надання соціальних послуг із значним збільшенням недержавних надавачів послуг. Боротьба за нових клієнтів вплине на підвищення якості наданих послуг та використання інноваційних методик. Це стане можливо із використанням принципу страхування, де людина обирає надавача, а держава сплачує за необхідні соціальні послуги. У цьому аспекті зростає актуальність залучення додаткових коштів місцевою владою, як і можливість для розвитку державно-приватного партнерства. Серйозним ризиком може стати недостатньо законодавчо врегульований ринок. Основним мінусом при цьому є значна вірогідність завищеного ціноутворення. Як наслідок, людина не зможе отримати соціальні послуги, які перевищують обсяги, визначені державними стандартами, оскільки не зможе за них заплатити. А відповідно доступність соціальних послуг буде обмежена.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р. № 966-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-15>
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів» від 29 квітня 2013 р. № 324 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324-2013-%D0%BF>

ВИСНОВКИ

Система надання соціальних послуг значно відстає від актуальних викликів сьогодення та потреб користувачів цих послуг. Значною мірою це пов'язано з логікою побудови всієї системи надання соціальних послуг, де фінансуються не послуги, а установи, що їх надають. Це суттєво впливає на якість соціальних послуг та ефективність функціонування системи. Відповідно актуальним є створення конкурентного ринку надання соціальних послуг, де дійсно буде забезпечено право на вільний вибір найкращого надавача соціальних послуг, реалізовано відхід від системи мінімумів та впроваджено виключно індивідуальний підхід у забезпеченні дійсно необхідними послугами для подолання складних життєвих обставин та профілактики їх виникнення.

Сучасне впровадження реформи надання соціальних послуг також тісно пов'язане з децентралізацією влади, що створює нові можливості для місцевої влади в покращенні системи надання соціальних послуг у громаді. Однак існують труднощі у визначенні потреб у послугах, з'ясуванні, які послуги є найбільш пріоритетними для громади, формуванні бюджету та забезпеченні якості соціальних послуг, що надаються.

Окремо стоїть проблема фінансування розвитку системи надання соціальних послуг, а також неспроможність місцевої влади залучати додаткові позабюджетні кошти, зокрема шляхом фандрейзингу та державно-приватного партнерства. На низькому рівні залишаються міжмуніципальне співробітництво на договірних засадах, кооперація ресурсної бази та залучення організацій недержавного сектору. Водночас використання нових механізмів фінансування та активізація співробітництва матиме позитивні економічно-соціальні ефекти для організаційного та інституційного забезпечення розвитку системи надання соціальних послуг, підвищення їхньої якості, адресності та доступності в громадах.

3. Проект Закону про соціальні послуги від 06 травня 2016 р. № 4607 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58997
4. Бюро соціальних та політичних розробок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bureau.in.ua/downloads/news/2016-04-08/STRATEGYIA-ROZVYTKU-SYSTEMY-SOTSIALNYH-POSLUG.pdf>
5. В кожній громаді повинен бути свій соціальний працівник – експерти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iser.org.ua/news/v-kozhnii-gromadi-povinen-buti-svii-sotsialnii-pratsivnik-eksperti>
6. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування за січень та липень 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring>
7. Соціальний захист населення України [Електронний ресурс] : стат. зб. – К. : Державна служба статистики України, 2017. – С. 101. – Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_szn_zb.htm
8. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 р. № 1508 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
9. Співробітництво громад [Електронний ресурс] : метод. рекомендації та зразки документів. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/7988>
10. Довідка щодо результатів здійснення ДПП (2017 рік) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ed00a2ba-480a-4979-84eb-d610a0827a8c&title=ZagalniiOgliad>

References

1. Zakon Ukrainy «Pro sotsialni posluhy» vid 19 chervnia 2003 r. № 966-IV [Law of Ukraine “On Social Services” dated June 19, 2003, No. 966-IV]. (n.d.). *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-15> [in Ukrainian].
2. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku zdiisnennia sotsialnoho zamovlennia za rahunok biudzhetnykh koshtiv» vid 29 kvitnia 2013 r. № 324 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the Procedure for the Implementation of a Social Order at the expense of Budget Funds” dated April 29, 2013, No. 324]. (2013). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324-2013-%D0%BF> [in Ukrainian].
3. Proekt Zakonu pro sotsialni posluhy vid 06 travnia 2016 r. [Draft Law of Ukraine On Social Services dated May 06, 2016, No. 4607]. (n.d.). *w1.c1.rada.gov.ua*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58997 [in Ukrainian].
4. Biuro sotsialnyh ta politychnykh rozrobok [Bureau of Social and Political Development]. (n.d.). *bureau.in.ua*. Retrieved from <https://bureau.in.ua/downloads/news/2016-04-08/STRATEGYIA-ROZVYTKU-SYSTEMY-SOTSIALNYH-POSLUG.pdf> [in Ukrainian].
5. V kozhnii hromadi povynen buty svii sotsialnyi pratsivnyk – eksperty [Each community must have its own social worker – experts]. (n.d.). *iser.org.ua*. Retrieved from <http://iser.org.ua/news/v-kozhnii-gromadi-povinen-buti-svii-sotsialnii-pratsivnik-eksperti> [in Ukrainian].
6. Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia za sichen ta lypen 2018 roku [Monitoring the process of decentralization and the local self-government reform in January and July 2018] (n.d.). *decentralization.gov.ua*. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring> [in Ukrainian].
7. *Sotsialnyi zahyst naseleattia Ukrainy: stat. zb. [Social Protection of the Population of Ukraine: Statistical Yearbook]*. (2017). Kyiv, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy «Pro spivrobotnytstvo terytorialnykh hromad» vid 17 chervnia 2014 r. № 1508 [Law of Ukraine “On Cooperation of Territorial Communities” dated June 17, 2014, No. 1508]. (n.d.). *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> [in Ukrainian].
9. Spivrobotnytstvo hromad [Community Collaboration]. (n.d.). *decentralization.gov.ua*. Retrieved from <https://decentralization.gov.ua/news/7988> [in Ukrainian].
10. Dovidka shchodo rezultativ zdiisnennia DPP (2017 rik) [Reference on the results of the PPP (2017)]. (n.d.). *www.me.gov.ua*. Retrieved from <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ed00a2ba-480a-4979-84eb-d610a0827a8c&title=ZagalniiOgliad> [in Ukrainian].